

SOLA- prosjektet 2007-2009

SLUTTRAPPORT

SOLA Prosjektet ble ledet av en styringsgruppe bestående av -
representanter fra offentlig-, privat- og frivillig sektor;
Prosjektet er finansiert av NAV gjennom programmet FARVE – forsøksmidler arbeid
og velferd

1 Innholdsfortegnelse

1	Innholdsfortegnelse	2
2	Sammendrag	4
	Innledning.....	5
2.1	Historie bak prosjektet	5
2.2	Prosjektets organisering.....	6
2.3	Prosjektets formål	7
3	Prosjektets gjennomføring og metode.....	8
3.1	Medlemsmassen/deltakere	9
3.2	SOLA Midt-Telemark	10
4	Resultat.....	11
4.1	Egen prosjektevaluering	11
4.2	Hørt i SOLA	11
4.3	Langtidseffekten	12
4.4	Prosjektevaluering SOLA.....	12
5	Utfordringer og veien videre	13
5.1	Kompetanse	13
5.1.1	Finansiering	13
5.1.2	Markedsføring	14
5.2	Oppsummering	15

Forord

Det er mange som fortjener en oppmerksomhet og en takk for arbeidet bak SOLA-Prosjektet 2007-2009.

Vi ønsker spesielt å takke alle idrettslag og involverte instruktører som har tilrettelagt god aktivitet og gitt deltakerne flere positive opplevelser. Det er også Idrettslag som har opprettet lavterskeltilbud på kveldstid, for voksne, for å imøtekomme aktivitetslystne SOLA deltakere. Dere gjør alle en god jobb og vi håper at dette samarbeidet forsetter da vi også ser at mange i deres nærmiljø nyter godt av tilbudene deres.

Takk til eksterne forelesere som har delt med seg nyttig kunnskap. Kunnskap som hver enkelt deltaker kan ta i bruk daglig for å øke sitt nærvær til jobb, som også bidrar til en bedre hverdag.

Prosjektet er finansiert av NAV gjennom programmet FARVE – forsøksmidler arbeid og velferd

Sammen har vi skapt et helhetlig tilbud med en felles plattform og med fokus på det friske.

Til slutt vil vi også takke de som stod bak ideen om et SOLA prosjekt og igjen takk til Gunn Olsen som lyttet og hadde tro på prosjektet!

På vegne av Styringsgruppen og ansatte i SOLA Prosjektet

Prosjektleder
Gro Margit Torstveit

2 Sammendrag

SOLA prosjektet er et tilbud til sykemeldte ansatte eller ansatte som står i fare for å bli sykemeldte. SOLA er et kurs på 8 uker der den ansatte deltar i gruppe med andre, som representerer ulike arbeidsgivere og som har helt ulike helseutfordringer. Kurset består av fysisk aktivitet, undervisning og veiledning/dialog.

Prosjektet startet i Telemark (Grenland) i 2004 som et samarbeid mellom frivillige – offentlige - og private bedrifter for sammen om å nå målet i IA avtalen. Et av målene var å hjelpe arbeidstakere med helseproblemer til å mestre arbeidslivet. Dette skulle gjøres ved å utnytte felles ressurser. Basert på resultater fra 2004-2006 søkte SOLA prosjektet om midler for tre nye prosjekt år. Etter et møte med Bjarne Håkon Hanssen, som den gang var Arbeids- og inkluderingsminister, ble SOLA prosjektet finansiert av NAV gjennom programmet FARVE – forsøksmidler arbeid og velferd.

SOLA prosjektet har utviklet et verktøy for oppfølging av sykemeldte ansatte eller ansatte som står i fare for å bli sykemeldte. Bedriftene som benytter seg av tilbudet kan søke om tilretteleggingstilskudd for å finansiere tilbudet til sine ansatte. Denne ordningen ser ut til å ha stor betydning for at bedriftene benytter seg av tilbudet.

I prosjektperioden har 249 ansatte fra ulike bedrifter gjennomgått et 8 ukers kurs i Grenland. Det er også gjennomført et kurs (høsten 2010) i Midt-Telemark med 8 deltakere. Totalt har da 257 personer hatt glede av SOLA prosjektet. Et kurs består av; fysisk aktivitet som ledes av instruktører fra ulike Idrettslag og undervisning om det å takle situasjonen sin på best mulig måte. SOLA ledes av idrettspedagoger som har fokus på å se mulighetene fremfor begrensningene. Dialog og veileder av deltakerne foregår i grupper og i aktuelle situasjoner. Dette for å forsterke den enkeltes opplevelse av mestring.

Telemarksforskning ble engasjert til å evaluere SOLA og hvilken effekt den har med tanke på økt nærvær til arbeidslivet. Telemarksforskning har skrevet en rapport basert på kvalitative og kvantitative undersøkelser som ble slutført desember 2010.

Kompetanseutvikling Grenland AS, som er en paraplyorganisasjon for utføringsbedrifter, driver SOLA i dag under avdelingen Grep Rehabilitering.

Innledning

2.1 Historie bak prosjektet

Telemark Idrettskrets startet i 2004 et treårig prosjekt sammen med HMS -avdelingen i Porsgrunn kommune, Senter for arbeidsmedisin (i dag Hjelp 24) og Trygdeetatens Arbeidslivssenter (i dag NAV Arbeidslivssenter). SOLA var et verktøy som kunne hjelpe arbeidslivet i Telemark med å nå målene i IA- avtalen. Målet var å utnytte felles ressurser for å hjelpe arbeidstakere med helseproblemer til å mestre arbeidslivet. Bedriftene som benyttet seg av tilbudet kunne søke om tilretteleggingstilskudd for å finansiere tilbudet til sine ansatte.

I løpet av prosjektet deltok i overkant 150 arbeidstakere fra syv store bedrifter i Grenland i prosjektet. På bakgrunn av gode tilbakemeldinger og resultater, tok SOLA i 2006 kontakt med Gunn Olsen fra Telemark Arbeiderparti. Hun fikk til et møte mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråd Bjarne Håkon Hanssen og SOLA- prosjektet. Han synes prosjektet var så spennende at departementet via NAV, finansierte SOLA- prosjektet for 3 nye år, 2007-2009, med 1,5 millioner årlig gjennom programmet FARVE – forsøksmidler arbeid og velferd.

Da prosjektet var av tre års varighet var det avgjørende å komme tidlig i gang med leveransene i prosjektet. Da tildelingsbrevet fra NAV ikke forelå pr. januar 2007, konstituerte SOLA et interimsstyre bestående av representanter fra Nav, næringslivet, det offentlige og det frivillige. Interimsstyret valgte i tråd med prosjektsøknad og prosjektbeskrivelse å starte fase 1 i prosjektet umiddelbart. Fase 1 var å videreføre SOLA- modellen 2004-2006 på nye brukere og øke antall deltagere i prosjektet.

2.2 Prosjektets organisering

SOLA prosjektets styringsgruppe var sammensatt av private og offentlig bedrifter.

I 2007 ved oppstarten av prosjektperioden var prosjektorganiseringen slik:

Prosjektgruppe	Tittel	NAV	Stillingsbrøk
Prosjekteier		Telemark Idrettskrets	
Prosjektleder	Idrettskonsulent	Henning Weider	100 %
Prosjektmedarbeider	Idrettskonsulent	Gro Margit Torstveit	75 %
Styringsgruppe			
Leder	Personlrådgiver Porsgrunn Kommune	Jan Hovimbøle	
Deltaker	Avd. direktør, NAV Arbeidslivssenter	Rune Solvi	
Deltaker	Personalsjef HRL entreprenør AS	Tone Anne Seland	
Deltaker	Org. Sjef, Telemark idrettskrets	Sondre Fjellidalen	
Deltaker	Markedssjef Teli AS	Torbjørn Bendiksen	

Siste året av prosjektperioden var flere tilsatt og prosjektorganiseringen så slik ut:

Prosjektgruppe	Tittel	NAV	Stillingsbrøk
Prosjekteier		Telemark Idrettskrets	
Prosjektleder	Idrettspedagog	Gro Margit Torstveit	100 %
Prosjektmedarbeider	Idrettspedagog	Rune Aarhus	50%
Prosjektmedarbeider	Idrettspedagog	Ann Marit Flokenes	100%
Styringsgruppe			
Leder	Personlrådgiver Porsgrunn Kommune	Jan Hovimbøle	
Deltaker	Avd. direktør, NAV Arbeidslivssenter	Rune Solvi	
Deltaker	Personalsjef HRL Entreprenør AS	Tone Anne Seland	
Deltaker	Org. Sjef, Telemark idrettskrets	Sondre Fjellidalen	
Deltaker	Markedssjef, Kompetanseutvikling Grenland Grep AS	Torbjørn Bendiksen	
Deltaker	HMS Sjef, Skien Kommune	Svein Gjerseth	

Administrasjonen ble flyttet fra Idrettens Hus og inn i lokalene der Kompetanseutvikling Grenland AS, avd. Grep Rehabilitering holder til i dag. Etter hvert som aktiviteten økte ble flere tilsett og prosjektet avsluttet med 2,5 årsverk.

2.3 Prosjektets formål

"Å skape et varig arbeidslivsverktøy tuftet på samarbeid mellom det offentlige, det private og det frivillige, og gjøre idretten i stand til å møte et samfunn i endring".

Prosjektet ble delt inn i 3 faser:

Fase 1: Videreføre SOLA- modellen 2004-2006 på nye brukere og øke antall deltakere i prosjektet.

Fase 2: Sammen med Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Nav vurdere modelloverføring til andre kommuner og fylker.

Fase 3: SOLA vurderes på bakgrunn av resultater om det skal etableres som et fast verktøy for arbeidslivet og NAV.

3 Prosjektets gjennomføring og metode

SOLA modellen er en gruppeintervensjon på 8 uker og blir ledet av idrettspedagoger som har fokus på hva du kan få til på tross av helseutfordringer. Deltakerne har ulike helseutfordringer og representerer ulike bedrifter. Deltakerne møter ulike aktiviteter ledet av instruktører fra ulike lokale idrettslag. I tillegg til fysisk aktivitet er det undervisning knyttet opp til livsstils temaer som: Stressmestring, smertemestring, kropp og sjel, fysisk aktivitet og helse, arbeidsliv og livsglede, kosthold og helse, inkluderende arbeidsliv- hva menes med det? Gjennom aktivitet, undervisning og veiledning vil deltakerne oppleve å bli utfordret på nye aktiviteter i trygge, men sosiale rammer.

I prosjektperioden har SOLA gjennomført 13 8-ukers gruppeintervensjoner i Grenland for arbeidstakere som er sykmeldte eller står i fare for å bli det (vedlegg 1). Totalt har det deltatt 249 personer fra offentlige og private bedrifter i prosjektperioden. I tillegg er modellen testet ut som for å se modelloverføringsverdien, dette ble gjennomført i Bø kommune høsten 2010 med 8 deltakere.

SOLA modellen var en gruppeintervensjon på 8 uker og ble ledet av idrettspedagoger som skulle ha fokus på hva du kan få til tross helseutfordringer den enkelte måtte ha. Dette foregikk ved at deltakerne møtte ulike aktiviteter ledet av instruktører fra ulike lokale idrettslag. Aktiviteten som foregikk på SOLA skulle derfor være lett å oppsøke i etterkant av kursene. I tillegg til fysisk aktivitet var det undervisning knyttet opp til livsstils temaer.

SOLA videreførte samarbeidet med idrettslagene som tok oppgaven seriøst og som viste et engasjement for prosjektets formål. SOLA innledet samarbeid med de idrettslagene som viste interesse og som forankret prosjektet i hovedstyret. Idrettslagene ser på dette som en god mulighet til å ekspandere ved å presentere sin aktivitet/idrett. De skaper også en trygg og profesjonell ramme rundt kursmodulen de er ansvarlig for. Hensikten med å benytte seg av idrettslagene er mange, men skal vi trekke frem en er det instruktørenes evne til å motivere deltakerne. Instruktørene presenterer en aktivitet de selv liker svært godt, så godt at de velger å bruke fritiden sin på det. Et godt eksempel er Grenland Rock og Swing Klubb sine instruktører som

sprer glede gjennom en enkel tilnærming til dans. Målet er at alle skal få det til. Når deltakere med vond rygg og vonde knær danser er det fordi de opplever at aktiviteten er gøy og i en slik stund glemmer man bekymringer og smerter. En kvinne med vond rygg og knær sa:

”Vondt i ryggen har jeg jo uansett. Jeg vil helt sikkert bli liggende i morgen, men dette er så gøy at jeg ikke klarer å la det være”.

Å legge til rette for mestring på denne måten er særdeles inspirerende for deltakere og grunntanken er at dette igjen vil øke egenverdien av å være fysisk aktiv.

3.1 Medlemsmassen/deltakere

SOLA ønsker å utvikle tilbud slik at flere klarer å ta del i det ordinære arbeidslivet, med utgangspunkt i den helsesituasjonen de befinner seg i. SOLA har i *fase 1* av prosjektet utviklet en modell for personer som har et arbeidsforhold, men er sykmeldte eller står i fare for å bli det. I tillegg har SOLA sammen med Grep rehabilitering utviklet en modell for personer på attføring, som ble testet ut første halvdel av 2007. Denne modellen fikk navnet SOLA/PIA. Dette samarbeidet ble avsluttet da styringsgruppen vedtok å bruke ressursene i prosjektperioden på å prioritere å utvikle modellen. SOLA- prosjektets leveranser resten av perioden ble gjort med tanke på å sette prosjektet i drift fra 2010.

Gjennom prosjektperioden har både offentlig- og private bedrifter benyttet seg av tilbudet. Over 180 deltakere representerer det offentlige og resterende fra private bedrifter i Grenland.

De bedriftene som rapporterer effekter av tiltaket, er de som har satt bruken av SOLA i system, i forhold til sine HMS-rutiner og sitt sykefraværsarbeid. Dette med å informere bedriftene om viktigheten av å jobbe forutsigbart og systematisk dersom de skal ha effekt av SOLA, har derfor vært en prioritert oppgave for prosjektet.

For å nevne noen av bedriftene som har brukt SOLA systematisk er; Porsgrunn Kommune, Bamble Kommune, Skien Kommune, Borgestadklinikken Blå Kors Sør, HRL entreprenør AS, Telemark Kollektivtrafikk, Yara AS, Norcem AS, Renor AS, Ineos AS, Scan Wafer, Skagerak Energi, STX Europe Brevik Elektro AS, Hjelp 24 og Sykehuset Telemark HF.

Høsten 2009 ble det avholdt en SOLA konferanse med tittelen ” SOLA Prosjektet - Ikke bare et eventyr” (vedlegg 2). Dette for å hylle SOLA da det også ble klart at SOLA ville videreføres i Grep Kompetanseutvikling Grenland AS.

3.2 SOLA Midt-Telemark

SOLA testet ut modellen høsten 2010 i Bø kommune. Det ble satt i gang et kurs med 8 deltakere. Erfaringene viste at modellen kunne settes i gang relativt fort med de rette kontaktene. Det som tar tid er å opprette kontakter som skaffer deltakere til kurset. Det tar tid å gjøre SOLA kjent som et tilbud.

Kurset høstet gode tilbakemeldinger fra deltakere og bedrifter. Den største utfordringa var likevel kommunene som ikke ”ønskte å satse” på SOLA fordi de hadde mindre vellykkede erfaringer fra det de mente var et tilsvarende prosjekt. Kontakten inn i kommunene begrenset seg til kontakt med personalavdelingene, noe som tydeligvis ikke var en god nok forankring. Derfor hadde vi heller ingen deltakere i SOLA Midt-Telemark fra offentlige bedrifter.

SOLA Midt-Telemark har likevel fått ringvirkninger ved at interesserte bla fra lokalt NAV kontor og attføringsbedriften Bø og Sauherad-produkter har videre dialog om muligheten for å kjøre flere kurs basert på SOLA modellen

4 Resultat

4.1 Egen prosjektevaluering

SOLA har i prosjektperioden gjort en egen evaluering ved avslutningen av hvert enkelt kurs. Denne evalueringen har i første rekke hatt en verdi for å hele tiden forbedre vårt tilbud og evt forandre på aktiviteter. Samtidig mener vi resultatene gir et godt bilde av hvordan kursdeltakerne har opplevd deltakelse i SOLA og hva effekten har vært. Vi tar derimot ikke med et omfattende datamateriale i rapporten, men viser heller til Telemarksforskning sin prosjektevaluering av SOLA. Hovedfunnene i SOLA sin evaluering gikk på stor grad av økt livskvalitet, økt arbeidsevne, økt sosial integrasjon og økt fysisk aktivitetsnivå. Størst enighet var det blant deltakere at deres egen livskvalitet hadde økt, dette ble målt gjennom påstandene: a) Jeg har fått en bedre hverdag gjennom SOLA b) SOLA har gitt meg kunnskap til å ta bedre vare på meg selv. Dette mener vi er to kjennetegnende påstander for deltakere som har vært gjennom et SOLA kurs.

4.2 Hørt i SOLA

Vi har samlet noen kommentarer vi har fått gjennom prosjektperioden muntlig eller gjennom evalueringen, og tatt noen med fordi vi mener dette illustrerer svært godt hva SOLA kan bety for enkeltmennesket og dets livskvalitet:

- *"Tusen takk for at det endelig er noen som ser meg og bryr seg"*
- *"SOLA har vært positivt og gitt meg lyst til å gå i gang med jobb igjen"*
- *"Jeg er livredd for at dere skal ta vekk dette tilbudet, det gjør mer for meg enn dere aner"*
- *"Jeg er kanskje ikke blitt bedre av smertene, men jeg takler det på en mye bedre måte"*
- *"Det har faktisk hjulpet meg ut av hengemyra"*

4.3 Langtidseffekten

SOLA prosjektet engasjerte en praksisstudent fra studiet idrett og administrasjon i BØ vinteren 2008. Hun foretok en undersøkelse på hvordan det hadde gått i forhold til deltakelse i arbeidslivet, for de som hadde deltatt på SOLA fra januar 2006 (forrige prosjektperiode) til og med oktober 2007. Vi fikk tak i 80 av 89 arbeidstakere. Av disse hadde 88 % kommet tilbake til jobb etter sykmelding, og/eller økt sin stilling (reduisert sin sykmeldingsgrad) etter SOLA deltakelse.

4.4 Prosjektevaluering SOLA

SOLA startet arbeidet med skikkelig dokumentasjon/evaluering av prosjektet i en tidlig fase. Etter å ha innhentet tilbud fra tre leverandører, vedtok styringsgruppen i prosjektet å bruke Telemarksforskning som leverandør av evalueringen.

Evalueringen skulle finne ut om deltakelse i SOLA fører til:

- Økt deltagelse i arbeidslivet
 - Mindre sykemeldingsperioder
 - Mindre risiko for å havne på attføring/uføretrygd
- Redusert motstand mot deltagelse i arbeidslivet
- Bedret helse relatert livskvalitet

Evalueringen i sin helhet er lagt ved protokollen.

I 2007 ble Telemarksforskning engasjert for å forske på SOLA. På grunn av ulike utfordringer knyttet opp til metoden som ble valgt ble rapporten først levert desember 2010.

5 utfordringer og veien videre

5.1 kompetanse

SOLA prosjektet blir drevet av idrettspedagoger, dette er et bevisst valg for å øke fokuset mot det friske og unngå det patologiske fokus som forbindes med andre helseutdanninger der deltakerne gjerne omtales som pasienter. Idrettspedagogen må sees som et meget viktig element i SOLA prosjektet, det er en yrkesutdanning som vektlegger aktivitet og pedagogisk innhold samt essensielle fysiologiske og anatomiske tema. Det er likevel ikke en ekspert på sykdom og lyter som deltakere automatisk vil spørre til råds som for eksempel en fysioterapeut. Dette er med og kvalitetssikre det faglige fundamentet og filosofien SOLA er bygd på.

Selv om det er idrettspedagoger som har den daglige oppfølging og leder kursene, leier også SOLA inn personer som kan holde ulike forelesninger. Både psykomotoriske fysioterapeuter, sykepleiere, leger, veiledere er yrkesgrupper som er leid inn for å fylle ut med tema som disse er eksperter på.

5.1.1 Finansiering

SOLA er avhengig av deltakere for å kunne overleve. Etter prosjektperioden vil kostnadene for den enkelte bedrift øke fordi SOLA da må være selvfinansiert gjennom deltakeravgift. For IA bedrifter vil dette være en utgift de per i dag kan søke om tilretteleggingstilskudd¹ fra NAV for å få dekket. Vi ser at det nesten uten unntak er IA- bedrifter som nyttiggjør seg av SOLA tilbudet, vi antar at dette har en sammenheng med deres mulighet til å få dekket kostnadene som påløper ved å sende en arbeidstaker på et SOLA kurs.

Dette betyr at SOLA sitt mål om å være et verktøy for Inkluderende arbeidsliv fungerer bra, samtidig er SOLA en aktør som er avhengig og overlever pga den støtte som gis til IA bedrifter gjennom tilretteleggingstilskudd.

¹ Tilretteleggingstilskudd; " *Tilretteleggingstilskudd er en ytelse som skal stimulere arbeidsgiver til å tilrettelegge arbeidet slik at den ansatte kan være i arbeid på tross av helseproblemer*" Man kan søke både individrettet eller systemrettet. NAV arbeid.

5.1.2 Markedsføring

Å få markedsført SOLA slik at bedrifter og potensielle deltakere vet om SOLA er en utfordring som tar mye tid. Samtidig må hele tiden bedrifter og bedriftsledere forklares at deltakeravgift kan dekkes gjennom tilretteleggingstilskuddet dersom det er en IA bedrift. Dette er et viktig arbeid som hele tiden har vært vektlagt gjennom prosjektperioden. Våre erfaringer fra prosjektet i Midt-Telemark tilsier også at det tar tid å bygge opp SOLA på nye steder. Suksessfaktorer for å få nok deltakere vil være å nå bedrifter som ønsker å forankre SOLA på et høyt nivå og som er villige til å implementere SOLA som en del av sitt daglige HMS arbeid. For å få til dette er det også viktig at aktører som bedriftshelsetjeneste, fastleger og lokalt NAV ansatte kjenner til SOLA og vet hva SOLA står for. Disse aktørene vil stille med nøkkelpersoner i forbindelse med oppfølging av sykemeldte, og skal veilede den enkelte sykemeldte gjennom utfordrende perioder i livet.

I prosjektperioden har SOLA nyttet seg av lokale og regionale aviser gjennom både annonsering og redaksjonelle oppslag. De ansatte har også vært aktivt ute i bedrifter for å gi informasjon om SOLA. Informasjon er også spredd rundt til lokale NAV kontor, legekantor og bedriftshelsetjenester. SOLA har også hatt egen nettside² samt hatt god reklamering gjennom Telemark Idrettskrets sitt medlemsblad Teleidretten. Av materiell har vi trykt opp brosjyrer og flyers. SOLA har også laget en 7 minutters reklamefilm som har blitt vist på konferanser og seminar, denne er også tilgjengelig på SOLA sin hjemmeside.

Under oppstart av kurs viser det seg ofte at mange deltakere likevel ikke har fått informasjon omkring SOLA gjennom media eller annet informasjonsmateriell, men at det er tidligere SOLA deltakere som har fortalt om deres erfaring og anbefalt dette videre. Dette er SOLA stolt av fordi det viser at SOLA er ett solid produkt som deltakere anbefaler videre. Samtidig må vi se at mye av utfordringen til SOLA ligger i å nå ut til alle med informasjon om tiltaket.

² www.solaprojektet.no

5.2 Oppsummering

SOLA er et tiltak som høster gode tilbakemeldinger og som utvilsomt er et godt verktøy i sykefraværsarbeidet til bedrifter og ikke minst med å hjelpe den enkelte arbeidstaker. utfordringene ligger i skaffe nok deltakere, på tross av at det finnes utallige mennesker med behov for et tilbud som SOLA. SOLA prosjektet har gjort seg mange erfaringer og viser igjen til at det er viktig å forankre SOLA godt inn i bedrifter. Jevnlig kontakt med bedrifter og markedsføring ser ut til å være SOLA prosjektets største utfordringer.